

OPPORTUNITIES FOR THE USE OF RESCUE DOGS IN THE FIRE SAFETY AND CIVIL PROTECTION DIRECTORATE GENERAL – MINISTRY OF THE INTERIOR

Miroslav Eftimov

Academy of the Ministry of Interior, Sofia, Bulgaria

Svilena Arabadzhieva

*Academy of the Ministry of Interior, Sofia,
Bulgaria*

ssarab@mail.bg

Stefan Iliev

*Academy of the Ministry of Interior, Sofia,
Bulgaria*

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА СПАСИТЕЛНИ КУЧЕТА В ГДПБЗН-МВР

Abstract

The report examines the role of rescue dogs in search and rescue operations. The current situation and the regulatory framework in the Republic of Bulgaria have been analysed. All possibilities for the use of rescue dogs from the Fire Safety and Civil Protection Directorate General - Ministry of the Interior are indicated.

Keywords: *Rescue Dogs; Fire Safety and Civil Protection Directorate General; SAR Operations.*

УВОД

Едно от големите предизвикателства пред спасителните екипи са разрушените сгради. От бързината, с която се локализират и изваждат затрупаните под руините хора, в голяма степен зависи животът им. Именно в такива моменти спасителните кучета са изключително необходими поради способността си да намират хора благодарение на силно развитото си обоняние [1]. В редица научни публикации [2], [3], [4], [5] е доказано, че непосредственото търсене на пострадали с технически средства отнема значително повече време и далеч не е толкова ефективно, колкото работата със спасителни кучета.

Колкото по-голям е броят и площта на разрушените сгради толкова по-затруднено е претърсването на района и времето за спасяване на затрупаните е по-голямо. Най-пресният пример е земетресението, възникнало на 06.02.2023 г. на територията на Турция и Сирия, при което разрушенията се простират на площ от 350 000 км². При спасителните дейности участват 306 спасителни екипа и кучета, благодарение на които са открити и спасени 300 души [6].

Към момента в Република България е изключително актуален и предизвикващ медиен интерес, случаят със срутилата се покривна конструкция на аулата на Нов български университет и участието на спасителното куче Тоби в спасителните дейности. От обществото се повдигат се различни въпроси, а в публичното пространство се разпространява и несъответстваща на истината информация.

В настоящата статия ще се разгледат правната рамка, съществуващото положение и възможностите за използване на спасителни кучета от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР (ГДПБЗН-МВР).

ОСНОВНА ЧАСТ

Да осигури защита на населението при бедствия и извънредни ситуации е една от основните дейности на МВР [7]. Тази дейност се осъществява от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“. Спасителната дейност е една от основните дейности, които се изпълняват, за да се защитят живота, здравето и имуществото на населението след възникване на бедствия, аварии, пожари и други извънредни ситуации. Тя се осъществява посредством поддържането в постоянна оперативна готовност на личен състав и спасителната техника, както и незабавното им изпращане при получаване на съобщение за възникнало произшествие [8].

ГДПБЗН-МВР разполага с добре обучен личен състав и съвременна спасителна техника, но към момента на настоящото изследване не разполага със собствени спасителни кучета, обучени за откриване на затрупани хора под руините на разрушени сгради. Една от основните причини за това е, че съгласно действащите закони [7] и подзаконовни нормативни документи [8], [9] служебните животни в МВР са кучета и коне, предназначени само за опазване на обществения ред, охрана на обекти, противодействие на престъпността и контрол на държавната граница. Служебните кучета се използват за патрулиране, охрана на масови мероприятия, при групови нарушения на обществения ред, за задържане на лица, за откриване на наркотици, взривни вещества, за откриване на взривни устройства и забранени субстанции.

Единствената организация в Република България, която разполага с обучени спасителни кучета и водачи за тях, е Планинската спасителна служба (ПСС) към Българския червен кръст (БЧК). Подразделението на ПСС, което отговаря пряко за дейностите, свързани с използване на спасителни кучета, се нарича „Група за спасяване с кучета“ (ГСК) и датира от 1974 г., когато е проведен първият курс за кучета и техните водачи за спасяване на хора, попаднали в лавини. ГСК започва обучение на водачите и спасителните кучета по направление на ликвидиране на последиците от бедствия, аварии и катастрофи през 80-те години на миналия век. Придобитите знания и умения са демонстрирани на практика при големите земетресения в Армения през 1988 г. и в Турция през 1999 г., както и при редица трагедии в Република България. Работата на ГСК по направление на бедствия, аварии и катастрофи се извършва в интегрираната спасителна система на Република България, като ГСК работи автономно, съобразно своята компетентност, в режим на координация с главното ръководство на спасителните действия [10]. През юли месец 2024 г., след повече от двадесет години, е актуализирано и разширено споразумението между ГДПБЗН-МВР и ПСС при БЧК. Актуализацията позволява сформирание на общи екипи с представители на ГДПБЗН-МВР и БЧК за оказване на международна помощ на държави за справяне с възникнали бедствия, пожари и извънредни ситуации [11]. Това допълнение на споразумението изключително много подпомага дейността на международния модул на ГДПБЗН-МВР за Търсене и спасяване в градски условия (USAR), тъй като позволява включването на спасителните кучета на ГСК като част от екипа представляващ Република България.

Много държави в Европа са поверили дейността по търсене и спасяване с кучета на доброволни организации, с които имат сключени споразумения за сътрудничество. Включително и на Балканите държави като Словения и Хърватия имат силно развита нормативна база за сътрудничество с неправителствени доброволни организации за използване на спасителни кучета [12]. В Република България съвсем от скоро съществува първата такава доброволна организация – сдружение „Кучета за търсене и спасяване - България“. Сдружението е регистрирано в обществена полза по Закона за юридическите лица с нестопанска цел и членува в Националната асоциация на доброволците в България. Неговите членове определят като своя мисия развитието и популяризирането

на спасителната кинология в Република България, следвайки разпоредбите на утвърдените в тази област международни организации, сред които Международната организация за търсене и спасяване с кучета (IRO) и Международната федерация по кинология (FCI). Като своя основна цел сдружението определя създаването на капацитет от обучени водачи и кучета, преминали успешно изпити за покриване на нива по международните изисквания на IRO, които да се включват в реални акции по издирване на хора, затрупани под развалините на разрушени сгради, изгубени в открита местност или в лавини. Съвместното сътрудничество с такъв тип организации също се явява потенциална възможност за ГДПБЗН-МВР, която би повишила ефективността на спасителните екипи при земетресения с включването на обучени кучета в зоната на бедствието.

Редица чуждестранни организации регулярно провеждат практически обучения и семинари на различни специализирани полигони с основна насоченост – работа с кучета в среда на разрушения след земетресение. Международната организация за търсене и спасяване с кучета IRO [13] също организира такъв тип курсове. Тези обучения и тренировки се провеждат от инструктори с богат практически опит от реални мисии за търсене и спасяване по целия свят. Част от обученията завършват с изпит по правилата на IRO, който следва да определи нивото на подготовка на кучето и неговия водач. Покриването на изискванията на изпитите, провеждани от IRO, дава гаранция за работните качества на кучето и на определен етап води до получаване на правоспособност за участие в реални мисии. Една от възможностите, които стоят пред ГДПБЗН-МВР за включване на спасителни кучета при операции по търсене и спасяване, е именно командироване на служители, работещи с личните си кучета, на такъв тип курсове и семинари. Целта би била, освен трупането на опит и знания, тези служители да покрият международните изисквания на IRO, явявайки се успешно на изпити, резултатите от които са признати в целия свят. След получаването на такъв документ, доказващ работните качества на кучето, неговият водач (съответният служител на ГДПБЗН-МВР) може да го дари на МВР с договор за послужване, след което кучето да бъде официално зачислено на водача си и двамата да формират оперативна двойка. Въпреки че към момента съществува нормативно установен ред служители на МВР да даряват собствени кучета на ведомството с договор за послужване, той не важи за служители на ГДПБЗН-МВР. Ако ГДПБЗН-МВР реши да развие тази възможност за включване на спасителни кучета в операциите по търсене и спасяване, които извършва, то би следвало да предприеме действия в посока на промяна на нормативната уредба, касаеща служебните кучета в МВР, така че тя да обхване и служителите от ГДПБЗН-МВР. До тогава, служителите от ГДПБЗН-МВР, които имат собствени кучета, обучени за търсене и спасяване, биха могли да се включват в реални акции единствено като доброволци.

Друга възможност, която стои пред ГДПБЗН-МВР, е да развие собствен капацитет от специално обучени за целта спасителни кучета и техните водачи – служители, чрез разкриване на съответните щатове и осигуряване на нужното за целта обучение и поддръжка. Въпреки че може да изглежда като най-сложният от всички варианти, всъщност МВР има дългогодишни традиции в обучението на служебни кучета. В различните структури на МВР има над 500 служебни кучета – в специални подразделения на Главна дирекция „Национална полиция“, Гранична полиция, Жандармерия и Специализирания отряд за борба с тероризма. Водачи на служебни кучета има на щат в почти всички териториални подразделения на МВР в страната. Служебните кучета и техните водачи се обучават за откриване на взривни вещества, наркотици, за работа по следа, за охрана на обществени мероприятия и за задържане. Освен това, МВР разполага с два специализирани питомника за служебни кучета, които са дислоцирани в гр. София

и в гр. Берковица. Те са подразделения на Сектор „Зоополиция и Кинология“ към отдел „Охранителна полиция“ на ГДНП-МВР. Там се осъществява и специализираното обучение на кучетата и техните водачи. След актуализиране на нормативната уредба, отнасяща се до реда за използване на служебни кучета в МВР, така че да бъдат включени текстове, касаещи нуждите на ГДПБЗН-МВР, може да се създаде правна възможност служители от ГДПБЗН-МВР да бъдат командирани на курс за водачи на служебни кучета за търсене и спасяване. Обучението следва да се извършва по специално разработена за целта методика, а работните качества на кучето трябва да се доказват с явяването на изпит, критериите за който могат да бъдат заимствани от Международната организация за търсене и спасяване с кучета IRO.

Към момента има служители на ГДПБЗН-МВР, които са членове на сдружението „Кучета за търсене и спасяване – България“ (четирима човека) или доброволци към ГСК (трима човека). Те обучават личните си кучета (общо десет) за търсене на затрупани под развалините на разрушени сгради хора.

Като част от споразумението с ПСС [11] служителите на ГДПБЗН-МВР, които са доброволци към ГСК, се командират от МВР на различни курсове за търсене и спасяване с кучета, провеждани от ПСС, с цел придобиване, поддържане и повишаване на нужните умения за провеждане на акция по търсене и спасяване с участието на кучета.

ГДПБЗН-МВР полага успешно начало на сътрудничество и със сдружението „Кучета за търсене и спасяване - България“. През месец юни 2024 г. предоставя част от полигона си в Центъра за професионално обучение в гр. Монтана за провеждане на практически семинар и изпит за търсене и спасяване с кучета на хора, затрупани под развалините на разрушени сгради, провеждан от IRO. Шест от членовете на сдружението (двама от които са служители на ГДПБЗН-МВР), заедно с техните кучета, успешно покриват различна нива по изискванията на IRO за търсене в руини.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Пред ГДПБЗН-МВР стоят различни варианти за внедряване на спасителни кучета в операциите по търсене и спасяване, всеки от които крие предимства и недостатъци. Всеки от вариантите обаче включва в себе си необходимост от извършването на сериозни промени в нормативната уредба.

Ако ведомството реши да поеме в посока – сътрудничество с доброволни организации, това би бил икономически най-изгодният вариант, тъй като не е обвързан с финансови средства. Този вариант може да бъде реализиран и в най-кратки времеви срокове, тъй като разчита на вече изграден ресурс. Съществен недостатък тук би била липсата на контрол от страна на ГДПБЗН-МВР върху процеса на обучение на доброволците – водачи на кучета, които обикновено са хора, практикуващи професии, несвързани със спецификите и опасностите на една операция по търсене и спасяване и всички рискове, свързани с това. Това налага и промяна на нормативната уредба и уреждане на отношенията между доброволните организации и ГДПБЗН-МВР и създаване на строги изисквания към участващите в операциите по търсене и спасяване.

Вариантът за развиване на собствен капацитет от страна на ГДПБЗН, включващ обучени спасителни кучета и техните водачи-служители, безспорно би отнел повече финансови средства и време за реализирането си. Този вариант обаче би гарантирал по-голяма устойчивост във времето. При него ГДПБЗН-МВР може пряко да влияе на всички нива – от етапа на обучение и подготовка на служителите и кучетата, през етапа на изпитване и сертифициране, до етапа на участие в реални спасителни действия по търсене и спасяване.

Без значение кой от предложените варианти бъде избран, спасителните кучета остават най-ефективното средство за максимално бързо откриване на хора под руините на разрушени сгради. Средство, което следва да бъде включено в арсенала на всяка една професионална организация, на която като задача е вменено да осъществява търсене и спасяване на хора.

REFERENCES // ЛИТЕРАТУРА

- Correa, J. E. (2011). “The Dog ’s Sense of Smell”. Available at: <https://ourdogssavelives.org/wp-content/uploads/2012/02/Dogs-Sense-of-Smell.pdf> (last view: 11-08-2024)
- Chiu, W., Arnold, J., Shih, Y.-T., Hsiung, K.-H., Chi, H.-Y., Chiu, C.-H., Tsai, W.-C. and Huang, W. C. 2002. “A survey of international urban search-and-rescue teams following the Ji Ji earthquake”. *Disasters*. 26, 1 (2002), pp. 85—94;
- Cvetković, V. M.; Miljković, N. “Evaluation of the Effectiveness of Search and Rescue Dogs in Finding Survivors During Disasters: The Case of Serbia, Croatia, and Slovenia”. *Preprints 2024*, 2024070584. DOI: <https://doi.org/10.20944/preprints202407.0584.v1>
- Ferworn, a., Sadeghian, a., Barnum, K., Rahnama, H., Pham, H., Erickson, C., Ostrom, D. and Dell'Agnese, L. 2006. “Urban search and rescue with canine augmentation technology”. 2006 IEEE/SMC International Conference on System of Systems Engineering. April (2006), pp. 334—338;
- Zeagler, C., Byrne, C., Valentin, G., Freil, L., Kidder, E., Crouch, J., Starnier, T., & Jackson, M. M. (2016). “Search and rescue: Dog and handler collaboration through wearable and mobile interfaces”. *ACM International Conference Proceeding Series*, 15-17-Nov. DOI: <https://doi.org/10.1145/2995257.2995390>
- INSARAG AFTER ACTION REVIEW, 2023 Türkiye and Syria Earthquakes - A Reflective Commemoration of INSARAG’s Largest International Search and Rescue Operation;
- Law on the Ministry of Internal Affairs in Bulgaria // [Закон за министерството на вътрешните работи (Обн. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., ..., изм. ДВ. бр.70 от 20 Август 2024 г.);
- Regulations on the organization and activities of the Ministry of Internal Affairs in Bulgaria // [Правилник за устройството и дейността на министерството на вътрешните работи (Обн. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г., ..., изм. и доп. ДВ. бр.58 от 9 Юли 2024г.);
- Regulation No. 8121-418 on the procedure for the use of physical force and auxiliary means by employees of the Ministry of Internal Affairs in Bulgaria // [Наредба № 8121з-418 за реда за употреба на физическа сила и помощни средства от служителите на Министерството на вътрешните работи (Обн. ДВ. бр.25 от 24 Март 2017г., ..., доп. ДВ. бр.7 от 23 Януари 2024г.);
- Regulation on the work and composition of the MESC // [Наредба за работата и състава на ПСС];
- Agreement on cooperation and interaction between the Ministry of Interior and the Bulgarian Red Cross // [Споразумение за сътрудничество и взаимодействие между Министерството на вътрешните работи и Българския червен кръст, 2024 г.];
- Cvetković, V. M.; Miljković, N. “Legal and Organizational Framework for the Use of Search and Rescue Dogs in Disasters: A Comparative Analysis between Serbia, Croatia, and Slovenia”. *Preprints 2024*, 2024070841. <https://doi.org/10.20944/preprints202407.0841.v1>
- IRO - Internationale Rettungshunde Organisation, Available at: <https://www.iro-dogs.org/> (last view: 11-08-2024)

Received: 08-09-2024 Accepted: 21-11-2024 Published: 20-12-2024

Cite as:

Eftimov, M., Arabadzhieva, S., Iliev, S. (2024). “Opportunities for the Use of Rescue Dogs in the Fire Safety and Civil Protection Directorate General – Ministry of the Interior”, *Science Series “Innovative STEM Education”*, volume 06, ISSN: 2683-1333, pp. 124-128, 2024. DOI: <https://doi.org/10.55630/STEM.2024.0614>